

CENTAR ZA EVROATLANTSKE STUDIJE

napredak, posvećenost, uticaj

EVROPSKA UNIJA I SRBIJA

ESEJ OBJAVLJEN U KNJZI “EVROPSKI STANDARDI U SRBIJI”¹

Evropska unija danas

Evropsku uniju (EU) danas čini 27 država članica sa oko 480 miliona građana. Ona obuhvata oko 20% svetske trgovine i 25% svetskog bruto proizvoda. EU pruža oko 55% ukupne svetske razvojne pomoći. Pola veka evropskih integracija pokazalo je da je EU kao celina veća od zbira svojih delova: ona ima daleko veću ekonomsku, socijalnu, tehnološku, komercijalnu i političku moć nego što bi svaka pojedinačna zemlja imala kada bi morala da nastupa samostalno. Relevantna svetska istraživanja bazirana na ispitivanjima javnog mnjenja pokazuju da su zemlje EU, pored Norveške, Kanade i Novog Zelanda, među najviše rangiranim kada se ocenjuje ne samo ekonomski standard već sveobuhvatni kvalitet života. Ono što njih spaja je i posebna pažnja koja se posvećuje uravnoteženom socijalnom i ekonomskom razvoju, ravnomernom regionalnom razvoju i težnja da se očuva zdravo prirodno okruženje. Istraživanja javnog mjenja u zemljama koje su u procesu približavanja EU govore da su upravo ovovrednosti zbog kojih njihovi građani, takođe, žele u EU.

Mnogi Evropljani imaju određene rezerve vezane za konačne granice EU, zato što svaka zemlja drugačije vidi svoje geopolitičke ili ekonomske interese. Baltičke zemlje i Poljska zastupaju ideju članstva Ukrajine u EU. Geografska lokacija Turske, i njena politička istorija razlozi su zbog kojih je EU dugo oklevala pre nego što joj je pozitivno odgovorila na kandidaturu. Moguć ulazak Turske će postaviti pitanje statusa susednih zemalja Gruzije i Jermenije. Politička situacija u Belorusiji i strateški položaj Moldavije i dalje predstavljaju problem. Stručnjaci smatraju da bi članstvo Rusije proizvelo disbalans u EU, kako politički tako i geografski. Ruski zvaničnici ponavljaju da nemaju nameru da se uključe u proces, mada su se u nedavnoj prošlosti sa obe strane pojavljivale i drugačije ideje. EU i Rusija, trenutno, rade na pripremama za otvaranje pregovora o novom Sporazumu EU i Rusije o ekonomskoj saradnji koji bi definisao i nivo njihovih odnosa.

---

¹Knjigu “Evropski standardi u Srbiji” izdao je, u okviru istoimenog jednoipogodisnjeg projekta, juna 2009. Centar za demokratiju iz Beograda uz podršku Delegacije EK. Jelena Milic bila je šef stručnog staba na projektu.

http://www.centaronline.org/postavljen/60/Zbornik_za%20web.pdf

Zvaničnici EU ponavljaju da evropska budućnost Zapadnog Balkana (ZB)², pa time i Srbije, nije dovedena u pitanje.

U svakoj zemlji EU postoje političke snage koje zagovaraju izlazak iz EU ili insistiraju na uspostavljanju specijalnih odnosa. Posle neuspeha referenduma o novom ustavu EU u Francuskoj i Holandiji, lansirana je čuvena fraza “zamor od proširenja.” Odnos sa SAD jedna je od redovnih tema oko koje se lome koplja u EU. I oko članstva Turske u EU postoje ozbiljna razmimoilaženja. Nekoliko zemalja EU nije priznalo nezavisnost Kosova.

I najnoviji predlog nešto labavijeg unutrašnjeg uređenja EU, Lisabonski sporazum, već je naišao na prepreke – nije prošao referendum u Irskoj. EU je nedavno preciznije definisala proceduru izlaska za pojedine zemlje u slučaju da se neka na to odluči. Ipak, u svim zemljama članicama podrška građana EU je uvek preko pedeset posto.

EU je danas i prvi spoljnotrgovinski partner Srbije, na čijem tržištu Srbija realizuje više od 50% svog izvoza. Srbija je trenutno u vrhu liste po visini bespovratne finansijske pomoći iz EU po glavi stanovnika u regionu, što potvrđuje da je posvećenost Unije Srbiji dugoročna i čvrsta. Većina dilema oko evropskih integracija koje muče neke u Srbiji nemaju mnogo veze sa samim pridruživanjem EU, već sa potrebom da se unutar našeg društva postigne konsenzus šta je naš nacionalni identitet na koji, sa pravom, možemo da se ponosimo, a šta loše pojave koje su u određenim periodima uzele suviše maha. Naravno da i u samoj EU postoje negativne pojave poput ksenofobije, rasističkih ili homofobnih ispada. No, ono što je snaga i u čemu je veličina EU jeste stalna poruka koja se šalje sa mnogih strana o tome šta jeste a šta nije društveno prihvatljivo, koje su to zajedničke vrednosti koje EU podstiče i koji su to negativni trendovi koje EU osuđuje i protiv kojih

se bori. Mnoge aktivnosti EU usmerene su na stvaranje novog ekonomskog rasta koji se zasniva na regionalnim posebnostima i bogatoj raznovrsnosti tradicija i kultura. Proces evropske integracije nije ugušio različite životne stilove, tradicije i kulture naroda koji joj pripadaju. Šta više, raznovrsnost EU predstavlja jednu od njenih ključnih vrednosti.

Hronologija odnosa Evropske unije i Srbije Evropska unija i Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija

Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija (SFRJ) bila je prva socijalistička zemlja sa kojom je Evropska ekonomska zajednica (EEZ)³ uspostavila diplomatske odnose

---

²Pod političko-geografskim pojmom Zapadni Balkan podrazumevaju se sledeće zemlje: Srbija, Crna Gora, Makedonija, Albanija, Hrvatska i Bosna i Hercegovina.

³ EEZ (Evropska ekonomska zajednica), EZUČ (Evropska zajednica za uglj i čelik) i EZAE (Evropska zajednica za atomsku energiju), kolokvijalno poznate kao EZ (Evropske zajednice) čine osnovu današnje EU, koja nastaje potpisivanjem Sporazuma o EU, na osnovu koga se podiže viši stepen integracije na ekonomsku i monetarnu uniju i šire nadležnosti Zajednica. Sporazum je zaključen u Mاستrihtu 1992. godine, a stupio je na snagu 1993. godine.

1967. godine. Tom prilikom SFRJ je otvorila stalnu misiju u Briselu, dok je EEZ misiju u Beogradu uspostavila 1980. godine. Sporazum o ekonomskoj i trgovinskoj saradnji iz 1980. liberalizovao je izvoz industrijskih proizvoda u EZ, pa su dobijene brojne povlastice za izvoz poljoprivrednih proizvoda. Zahvaljujući ovim olakšicama, SFRJ se našla među deset najvažnijih ekonomskih partnera EZ, dok se 44% spoljne trgovine SFRJ odvijalo sa zemljama članicama EZ. U tom periodu SFRJ je dobijala i značajnu finansijsku i tehničku pomoć. Od 1980. do 1991. godine između SFRJ i EEZ zaključena su tri finansijska protokola. Drugim protokolom odobrena su sredstva za izgradnju autoputa Beograd-Zagreb. U tom periodu uspostavljena je i politička saradnja, koja se odvijala kroz poseban organ - Savet za saradnju.

Međutim, u vrlo kratkom vremenskom periodu odigrale su se ogromne promene, kako na globalnom planu, tako i unutar SFRJ. Ona je počela da se urušava kroz oružane sukobe između i unutar pojedinih republika članica. Savet ministara Evropske unije (EU) odlučio je 8. novembra 1991. godine da suspenduje Sporazum o trgovini i saradnji i uvede sankcije SFRJ, nakon uvođenja sankcija od strane UN. Delegacija Evropske komisije ostala je u

Beogradu i bez prekida nastavila sa svojim delovanjem. Aktivnost EU u rešavanju krize u bivšoj Jugoslaviji zacrtala je pravac budućeg delovanja EU u ovom regionu.

Evropska unija i Savezna Republika Jugoslavija do 2000. godine

Nakon raspada SFRJ i oružanog sukoba koji je usledio u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, EU je zadržala političko prisustvo u novoj Saveznoj Republici Jugoslaviji, koju su činile Srbija i Crna Gora, ali su odnosi bili na niskom nivou usled sankcija koje su, iako ukinute za veći deo bivše SFRJ, zadržane prema SRJ. Posle krize na Kosovu tokom prve polovine 1999. godine i donošenja Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti, Ujedinjene Nacije su ustanovile privremenu međunarodnu upravu (UNMIK) na Kosovu. EU direktno učestvuje u radu ove administracije kao „četvrti stub“ odgovoran za ekonomski razvoj.

Srbija je od 1993. do početka 2000. godine od EU primala samo humanitarnu pomoć, koja je bila upućivana žrtvama sukoba u regionu i socijalno ugroženim grupama. Istovremeno, EU je odvajala i novčanu pomoć nezavisnim medijima i nevladinom sektoru, u iznosu većem od 6 miliona evra. Od kraja 1999. godine EU je kroz program „Energija za demokratiju“ davala mazut za 34 opštine, u kojima su opozicione stranke bile na vlasti. Ukupna vrednost te pomoći bila je 8.8 miliona evra. Kroz program „Škole za demokratsku Srbiju“ od leta 2000. godine stigla je pomoć školama u vrednosti od 3.8 miliona evra.

Evropska unija i Savezna Republika Jugoslavija posle demokratskih promena 2000. godine

Sa pobedom široke koalicije demokratskih snaga Srbije na saveznim izborima 2000. odnosi sa tadašnjom Saveznom Republikom Jugoslavijom (SRJ) podignuti su na formalni nivo koji su do tada već dostigli njeni susedi. EU je još tokom 1999. usvojila Proces stabilizacije i pridruživanja (PSP) koji predstavlja načelni okvir za odnose EU sa zemljama Zapadnog Balkana. Regionalna saradnja, kao jedan od uslova za prijem u EU,

predstavlja kamen temeljac PSP-a. Pojam Zapadni Balkan nastao je kao rezultat već ranije primenjenog modela regionalnog pristupa EU prema zemljama Centralne i Istočne Evrope, koje su danas članice EU.

Sve zemlje kandidati za članstvo u EU, pa i zemlje Zapadnog Balkana, moraju da ispune „Kriterijume iz Kopenhagena“ koji podrazumevaju:

- stabilne institucije koje garantuju demokratiju, vladavinu prava, ljudska prava i poštovanje manjina;
- postojanje delotvorne tržišne privrede i sposobnost domaćih preduzeća da izdrže konkurenciju prisutnu na zajedničkom tržištu EU;
- sposobnost da se prihvate obaveze članstva, uključujući podršku za ciljeve EU, te javnu administraciju koja je u stanju da primeni i u praksi sprovodi zakone EU.

EU od zemalja u procesu pridruživanja očekuje i visok stepen regionalne saradnje, a od zemalja učesnica u sukobu na prostoru bivše SFRJ i punu saradnju sa Haškim tribunalom. Na samitu EU u Zagrebu novembra 2000. PSP je zvanično odobren, pošto je tom prilikom dobijena i saglasnost zemalja regiona. Priprema zemalja Zapadnog Balkana za buduće članstvo u EU relizuje se kroz kombinaciju primene Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i pružanja značajne finansijske pomoći.

U maju 2003. godine EU je odlučila da se politika prema regionu obogati elementima preuzetim iz procesa proširenja, čime je potvrđena evropska perspektiva Zapadnog Balkana. Na samitu EU sa zemljama Zapadnog Balkana u junu 2003. godine u Solunu, PSP je potvrđen kao politički okvir kursa EU prema zemljama Zapadnog Balkana, sve vreme do njihovog budućeg pristupanja. Tom prilikom ustanovljen je i koncept Evropskog partnerstva sa zemljama regiona, kojim se identifikuju kratkoročni i srednjoročni prioriteti koje svaka zemlja pojedinačno treba da reši na putu ka EU⁴. Inače, Solunski samit EU i zemalja Zapadnog Balkana poslužio je i da se procene trogodišnji rad na stabilnosti, demokratiji i ekonomskom oporavku u svim zemljama regiona, na osnovu čega je usvojena Solunska deklaracija.

Narodna skupština Republike Srbije usvojila je 14. oktobra 2004. Rezoluciju o pridruživanju EU. Ovaj dokument od suštinske je važnosti za dalje postizanje društvenog i političkog konsenzusa o ulasku Srbije u EU. Rezolucija sadrži smernice za rad zakonodavne i izvršne vlasti Republike Srbije s ciljem dostizanja „Kriterijuma iz Kopenhagena.“

U svojoj Studiji o izvodljivosti iz aprila 2005. Evropska komisija je zaključila da su Srbija i Crna Gora dovoljno pripremljene za pregovore o Sporazumu za stabilizaciju i pridruživanje (SSP) sa EU. U skladu sa pristupom „dvostrukog koloseka“, pregovori sa Državnom Zajednicom Srbije i Crne Gore i dve republike u njenom sastavu započeti su u oktobru 2005. godine. EU je tom prilikom jasno stavila do znanja da će nastavak i

---

⁴ Za Srbiju je sada na snazi Odluka EU o Evropskom partnerstvu sa Republikom Srbijom uključujući i Kosovo prema Rezoluciji 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija od 10. juna 1999. godine, usvojena februara 2008. http://web.uzzpro.sr.gov.yu/kzpeu/dokumenti/ep/ep_2008_sr.pdf Ovo je jedan od najznačajnijih dokumenata za svaku zemlju u procesu pridruživanja u kome tela EU jasno iznose očekivanja o zadacima koje treba ispuniti.

tempo razgovora zavisi od napretka Srbije i Crne Gore u rešavanju pitanja koje su istakli Komisija i Savet EU, uključujući postizanje pune saradnje sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (Haškim tribunalom) bez odlaganja. Proces praćenja reformi na Kosovu je postao poseban nakon 2003. godine i formiranja Mehanizma praćenja (Tracking Mechanism), bez prejudiciranja budućeg statusa Kosova.

Međutim, kako Srbija nije ispunila svoje obaveze u vezi sa saradnjom sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju, Evropska komisija je 3. maja 2006. odlučila, a Evropski savet podržao tu odluku, da prekine pregovore o SSP, ali je naglasila svoju spremnost da nastavi pregovore čim se postigne puna saradnja sa Haškim tribunalom.

Republika Srbija i Evropska unija

Državna zajednica Srbije i Crne Gore prestala je da postoji 2006. godine. Nakon parlamentarnih izbora u Srbiji, u februaru 2007. godine EU je odlučila da nastavi pregovore sa novom vladom pod uslovom da ona pokaže jasnu opredeljenost i preuzme konkretnu i delotvornu akciju u pravcu pune saradnje sa Haškim tribunalom, što se i realizovalo u junu te godine.

Nacionalni program za integraciju Srbije u Evropsku uniju

U junu 2008. počela je javna rasprava o nacrtu Nacionalnog programa za integraciju Srbije u EU. Takav dokument do sada su pripremale zemlje kandidati za ulazak u EU, kao dokaz da su spremne za početak pregovora o ulasku u Uniju. Taj dokument ima 1000 stranica i predstavlja detaljan plan kako da se do 2012. godine dostignu svi kriterijumi neophodni da bi država postala članica EU, od političkih i ekonomskih, do usvajanja zakona i najdetaljnijih standarda koji postoje u EU u oblastima: trgovine, poljoprivrede, zaštite životne sredine i infrastrukture. Nacionalni program trebalo bi Vladi Srbije i Parlamentu da posluži kao smernica u zakonodavnoj delatnosti u naredne četiri godine.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju

Narodna skupština Republike Srbije je 9. septembra 2008. ratifikovala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) i Prelazni trgovinski sporazum. Time je formalno završen proces koji je započeo 10. oktobra 2005. godine kada su otvoreni pregovori za zaključenje ovog Sporazuma između Republike Srbije, i Evropskih zajednica i njihovih država članica. SSP i Prelazni sporazum su parafirani 7. novembra 2007. godine, a potpisani 29. aprila 2008. godine. SSP će stupiti na snagu nakon što ga potvrde Savet ministara EU⁵ i Evropski parlament i nakon ratifikacije u svim državama potpisnicama, članicama EU.

Prelazni sporazum će stupiti na snagu nakon što ga potvrde Savet ministara EU i Evropski parlament. Za sada se stapanju na snagu Prelaznog sporazuma suprotstavljaju Holandija i Belgija zbog neispunjavanja preostalih obaveza Srbije prema Haškom

---

⁵ U ovom tekstu se kao glavni akter u donošenju odluka pretežno spominje EU a ne njena posebna tela. U ovom pasusu navedena su, zbog aktuelnosti teme, tačna tela EU čije se odluke u vezi odmrzavanja Prelaznog sporazuma očekuju u narednom periodu. Do momenta objavljivanja ovog Zbornika, jun 2009, to se još nije dogodilo.

tribunalu. Kada SSP stupi na snagu, uspostaviće se ugovorni odnos između Srbije i EU putem opsežnog sporazuma između EU i njenih država članica i Republike Srbije. Slično “Evropskim sporazumima” sa zemljama Centralne i Istočne Evrope, SSP će pružiti pravni okvir za odnose između EU i Srbije tokom čitavog perioda do mogućeg budućeg pristupanja.

Izveštaji o napretku Evropske komisije

Da bi detaljnije pratila napredak svake zemlje na putu ka punopravnom članstvu, a po modelima usvojenim ranije, Evropska komisija priprema godišnje Izveštaje o napretku u kojima se prati i procenjuje politička i ekonomska situacija, sprovođenje reformi i srodnih mera. Poslednji izveštaj o napretku u Srbiji objavljen je u novembru 2007. godine⁶, a novi se očekuje u novembru ove godine. Kao prva stavka tog izveštaja navedeno je da je ključni prioritet Srbije u procesu pridruživanja i stabilizacije puna saradnja s Haškim tribunalom.

EK je, kao drugi prioritet, od Srbije očekivala da se konstruktivno uključi u pregovore o iznalaženju održivog rešenja za status Kosova, zajedno s predstavnicima privremenih organa samouprave iz Prištine. U spomenutom Izveštaju EK je kao prioritete još izdvojila:

nastavak napora u sprovođenju reforme državne uprave, uključujući i plate državnih službenika; unapređenje i koordinisanost rada državne uprave i Skupštine; unapređenje rada pravosudnih organa; garantovanje nezavisnosti, profesionalizma i efikasnosti sudstva; obezbeđivanje profesionalnog napretka i izbora sudija i tužilaca zasnovanog na profesionalnim kriterijumima oslobođenim političkih uticaja; unapređenje borbe protiv korupcije na svim nivoima kao i razvitak sveobuhvatnog sistema kontrole javnih finansija.

Podrška javnosti u Srbiji procesu pridruživanja

Sve vreme tokom novouspostavljenih odnosa sa EU, u Srbiji postoji većinska podrška ulasku Srbije u EU. U istraživanju javnog mjenja iz maja 2008. godine u Srbiji, koje je za potrebe Kancelarije za evropske integracije sproveo Strategic Marketing, na pitanje: „Ukoliko bi sutra bio raspisan referendum sa pitanjem da li podržavate učlanjenje naše zemlje u Evropsku uniju kako biste vi glasali?“, 67.1% građana izjasnilo se da bi glasalo za, 12.1% bi glasalo protiv a 13.8% ne bi glasalo. Inače, od 2002. podrška javnosti evropskim integracijama nikad nije padala ispod 64% koliko je iznosila u 2005. godini. Postojeća predstava o EU kod 39% ispitanika izaziva pozitivnu reakciju, a 43 % je izjavilo da se već oseća Evropljankom- Evropljaninom. 42% ispitanika spremno je da u cilju ulaska u EU izmeni dosadašnje radne navike poput radnog vremena, godišnjeg odmora i drugih beneficija. 60% ispitanika smatra da će u narednih deset godina EU Srbiji doneti bolji kvalitet života.

---

⁶ http://web.uzzpro.sr.gov.yu/kzpeu/dokumenti/godisnji_izvestaj_ek_2007_sr.pdf

Finansijska pomoć EU Srbiji od 2000. godine

Od 2000. godine, kada je počeo proces intenzivnije saradnje, EU je obezbedila više od dve milijarde evra pomoći za Srbiju, što ne uključuje bilateralnu pomoć zemalja članica, pomoć za Kosovo u iznosu od 1,4 milijarde evra, kredite Evropske investicione banke (EIB) od 1,3 milijarde evra, kao ni pomoć Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD). Srbija je u vrhu liste po visini pomoći iz EU po glavi stanovnika, što potvrđuje da je posvećenost Unije Srbiji dugoročna i čvrsta.

Evropska agencija za rekonstrukciju u Srbiji (EAR), koja je od 2000. godine do nedavno bila glavna institucija za distribuciju finansijske pomoći EU, upravljala je u tom periodu budžetom od blizu 1,3 milijarde evra. Agencija je u Srbiji započela aktivnosti u decembru 2000. godine kada je realizovala Program hitne pomoći u iznosu od 182 miliona evra koji je trebalo da pomogne zemlji da ponovo stane na noge. Velika sredstva data su za uvoz struje i za gradske sisteme grejanja kako bi se pomoglo stanovništvu da prezimi. Kupovani su lekovi na domaćem tržištu i distribuirani građanima. U tom periodu obezbeđivani su subvencionirano jestivo ulje i šećer za potrošače. Od 2001. godine Agencija je usmerila 193 miliona evra na nekoliko srednjoročnih i dugoročnih investicija u ključnim sektorima: energije, zdravstva, poljoprivrede i preduzetništva. Tokom 2002. godine EU je pojačala svoju podršku dugotrajnijim izazovima ekonomskog razvoja, unapređenju državne uprave i vladavine prava. Te godine Agencija je upravljala programom u vrednosti od 168 miliona evra, uključujući projekte za oporavak oslabljene infrastrukture, za podršku malim i srednjim preduzećima, pomoć reformama i podršku nezavisnim medijima i civilnom društvu.

Akcent se u 2003. godini, u kojoj je EAR u Srbiji realizovao 216 miliona evra pomoći, pomerio na teren javnog finansiranja, pravosuđa i unutrašnjih poslova, kao i na proces administrativne decentralizacije. Podrška evropskim integracijama takođe se našla visoko na dnevnom redu gde su naponi fokusirani na pomoć Srbiji da usaglasi institucije i propise sa standardima koji vladaju u EU. U 2004. godini EAR je za rekonstrukciju u Srbiji upravljalo budžetom od 206 miliona evra, a u 2005. godini taj budžet iznosio je 152 miliona evra. U tom periodu prioritet Agencije bio je učvršćivanje partnerskih odnosa sa Vladom u procesu evropskih integracija.

Programi su bili usmereni na unapređenje ekonomskog razvoja kao i na utiranje puta inostranim finansijskim institucijama za buduće investicije. Reintegracija izbeglica i raseljenih lica po prvi put je uključena u program. Rešenje tog problema ključno je za napredak Srbije u kojoj živi najveći deo stanovništva koji je napustio svoja ognjišta. U 2006. godini Evropska komisija je za potrebe finansijske pomoći Srbiji Agenciji poverila budžet od 148 miliona evra. Od 1. septembra 2008. godine nadležnost EAR prelaze u ruke delegacije Evropske komisije u Beogradu. U aprilu 2008. godine potpisan je Sporazum o finansijskoj pomoći EU Srbiji u okviru Instrumenta za predpristupnu pomoć - (IPA)⁷ fondova, kojim se Srbiji odobrava bespovratna pomoć u vrednosti od

---

⁷ IPA fond je novi institucionalni okvir za pružanje spoljne finansijske pomoći EU za budžetski period od 2007-2013. godine, namenjen zemljama Zapadnog Balkana i Turske

približno 170 miliona evra. Reč je o prvoj tranši iz spomenutih fondova EU Srbiji, koji iznose milijardu evra za ceo period od 2007. do 2011. godine. Ova sredstva nisu zajam već bespovratna pomoć, koja treba da pomogne zemljama koje je primaju da se reformišu, transformišu i sprema za članstvo u EU. Pomoć od približno 170 miliona evra za 2007. godinu biće raspoređena na 36 projekata koji će direktno pomoći boljem životu građana Srbije. Planira se da oko 40 miliona evra bude iskorišćeno za ravnomerni lokalni i regionalni ekonomski razvoj Srbije, pre svega za manje razvijene delove naše zemlje, dok je za podršku izbeglicama i interno raseljenim licima planirano 10 miliona evra. Za reformu hitne medicinske službe biće izdvojeno takođe 10 miliona evra, za informacijski sistem na Dunavu 11 miliona evra, a za smanjenje emisije štetnih gasova iz Termoelektrane „Nikola Tesla” 12 miliona evra. Određena sredstva biće iskorišćena i za jačanje kapaciteta državne administracije, poboljšanje uslova za izdržavanje zatvorskih kazni, reformu srednjeg stručnog obrazovanja, poboljšanje standarda kontrole granica i mnoge druge projekte.

2008-2009. godina -proces intenzivne zakonodavne aktivnosti i moguća kandidatura

Sporije kretanje Srbije na putu ka EU znači i manje mogućnosti da se koriste sredstva koje EU namenjuje kandidatima i onima koji se spremaju da to postanu, a samim tim i manje sredstava koja mogu podržati ekonomske i političke reforme zbog kojih građani i žele u EU.⁸

Od jeseni 2008. godine za Vladu i Skupštinu Republike Srbije nastaje period intenzivne zakonodavne aktivnosti kako bi se usvojili novi i uskladili postojeći zakoni u skladu sa zakonodavstvom EU. Kancelarija za evropske integracije Vlade Srbije je kao prioritete istakla zakone o: trgovini, tehničkim propisima, kontroli subvencija, bezbednosti hrane, zaštiti konkurencije, zaštiti potrošača, državnoj granici, kreditiranju i boravku stranaca, te set zakona iz oblasti životne sredine i zakon o Skupštini. Vlada je kao svoj prioritet istakla i usvajanje pripremljenih zakona koji su potrebni da bi se nastavilo sa liberalizacijom viznog režima.⁹ I pored zastoja u odmrzavanju Prelaznog trgovinskog sporazuma sa EU, u Srbiji postoji čvrsta politička volja i plan da Srbija tokom 2009. godine dobije status kandidata za članstvo u EU.

---

⁸ Druge zemlje iz regiona su ispred nas u procesu približavanja EU. Hrvatska je kandidat i pregovara o ulasku u članstvo, Makedonija je stekla status kandidata i čeka otpočinjanje pregovora, Albanija, Crna Gora i Bosna i Hercegovina su potpisale, ratifikovale SSP i za njih je on stupio na snagu.

⁹ Fond za otvoreno društvo i Evropski pokret u Srbiji zajednički su objavili „Vodič kroz Instrument za pretprijetupnu pomoć EU 2007-2013“, u kome se detaljno govori o tome šta nam je na raspolaganju u trenutnoj fazi procesa integracije, kako da to što bolje iskoristimo, i samim tim, što pre se nademo u mogućnosti da koristimo značajna sredstva iz novog programa pomoći. Priređivač ovog Priručnika toplo preporučuje ovaj Vodič ne samo onima koji rade u oblasti evropskih integracija već i svima onima koji žele da osnaže argumentaciju o potrebi ubrzanja puta Srbije u EU. Vodič se može naći na sledećoj Internet adresi: <http://www.emins.org/publikacije/knjige/pdf%20files/ipa.pdf>

Sporazum o viznim olakšicama između Srbije i EU, zajedno sa jedinstvenim Sporazumom o readmisiji sa EU, stupio je na snagu 1. januara 2008. godine. Sporazum o viznim olakšicama reguliše olakšavanje procedura izdavanja viza u smislu manjeg broja dokumenata a dužeg vremena trajanja viza, ali samo za određene kategorije: državnu administraciju, studente, eksperte, poslovne ljude, članove porodice lica koja su legalno zaposlena na teritoriji EU, i sl.

O autoru

Jelena Milić, 1965, matematička gimnazija u Beogradu, Elektrotehnički fakultet u Beogradu, se više od deset godina bavi političkom analitikom, a posebno regionalnim i evroatlantskim integracijama Srbije. Dugogodišnji je član prestižnog Foruma za međunarodne odnose Evropskog pokreta u Srbiji. Radila je u nizu međunarodnih i lokalnih organizacija: UNHCR, OSCE, UNMIK i Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji. Od 2001. do 2003. godine radila je kao istraživač i analitičar u beogradskoj kancelariji Međunarodne krizne grupe. Od 2005. do kraja 2007. radila je kao pomoćnik Predsedavajućeg prvog radnog stola Pakta za stabilnost Jugoistočne Evrope, Gorana Svilanovića. Od 2008. je na čelu Centra za evroatlantske studije iz Beograda. Jelena Milić desetak godina objavljuje autorske tekstove u dnevnim novinama Danas iz Beograda i Dnevnik iz Novog Sada, te u nedeljniku Gazeta Java iz Prištine. Redovni je sagovornik Radija slobodna Evropa i Dojče Vele. Piše jedan od najčitanijih blogova na sajtu B92.

Beograd, juni, 2009.